

UNIVERZITET U BANJA LUCI
FAKULTET FIZIČKOG VASPITANJA I SPORTA

IZVJEŠTAJ
o ocjeni izradene doktorske teze

PODACI O KOMISIJI

Na osnovu člana 67 stav (1) alineja b Zakona o visokom obrazovanju („Službeni glasnik Republike Srpske broj 73/10, 104/11, 84/12, 108/13, 44/15), člana 40 i 55 stav (1) Statuta univerziteta u Banja Luci i člana 19. Statuta Fakulteta fizičkog vaspitanja i sporta Univerziteta u Banja Luci, Nastavno-naučno vijeće Fakulteta fizičkog vaspitanja i sporta Univerziteta u Banja Luci je na 25. sjednici, održanoj 22.06.2016. godine, donijelo odluku o formiranju Komisije za pregled i ocjenu doktorske disertacije kandidata mr. Duška Lepira pod nazivom: „*Emocionalna inteligencija kao prediktor sportskog uspjeha i zadovoljstva bavljenja sportom*“, u sljedećem sastavu:

1. Dr. Goran Bošnjak, vanredni profesor, uža naučna oblast Kineziologija u sportu, Fakultet fizičkog vaspitanja i sporta Univerziteta u Banja Luci, predsjednik
2. Dr. Sanja Radetić Lovrić, vanredni profesor, uža naučna oblast Socijalna i organizacijska psihologija, Filozofski fakultet Univerziteta u Banja Luci, član
3. Dr. Vladimir Takšić, redovni profesor, katedra za Opću psihologiju i metodologiju, Filozofski fakultet Sveučilišta u Rijeci, član mentor
4. Dr. Radenko Dobraš, vanredni profesor, uža naučna oblast Teorija, metodika i metodologija u fizičkom vaspitanju i sportu, Fakultet fizičkog vaspitanja i sporta Univerziteta u Banja Luci, član
5. Dr. Borko Petrović, vanredni profesor, uža naučna oblast Kineziologija u sportu, Fakultet fizičkog vaspitanja i sporta Univerziteta u Banja Luci, član

1. UVODNI DIO OCJENE DOKTORSKE TEZE

Doktorska teza kandidata mr. Duška Lepira pod nazivom „Emocionalna inteligencija kao prediktor sportskog uspjeha i zadovoljstva bavljenja sportom“ napisana je na 247 strana formata A4, a sadrži 60 tabela (39 u radu i 21 u Prilogu), 14 slika (4 u radu i 10 u Prilogu) i 279 referenci.

Disertacija sadrži sljedeća poglavlja:

UVOD

TEORETSKE OSNOVE RADA

INTELIGENCIJA
EMOCIONALNA INTELIGENCIJA
CRTE LIČNOSTI
ZADOVOLJSTVO U SPORTU

CILJEVI I ZADACI RADA

METOD

INSTRUMENTI
PROCEDURA PRIKUPLJANJA PODATAKA I STATISTIČKA OBRADA
UZORAK
VARIJABLE

REZULTATI

STRUKTURA PRIKAZA REZULTATA
UNIVARIJATNA DESKRIPTIVNA STATISTIKA
BIVARIJATNA STATISTIKA
INFERENCIJALNA STATISTIKA
ZADATAK 1
ZADATAK 2
ZADATAK 3
ZADATAK 4
ZADATAK 5

DISKUSIJA

ZAKLJUČCI

LITERATURA

PRILOG

2. UVOD I PREGLED LITERATURE

U samom uvodnom dijelu kandidat kroz kratki pregled jasno definira okvire rada. Ističući kompleksnost trenajnih procesa u suvremenom sportu te potrebe za što obuhvatnijem pristupu u razvijanju potencijala kod sportaša, kandidat se fokusira na psihološke aspekte i to prije svega na njihove emocije koje su predstavljene kao ključni faktori svake sportske aktivnosti (Vallerand, & Blanchard, 2000). Imajući ovo u vidu on koristi priliku da u domeni sporta uvede i ispita konstrukt pod nazivom *Emocionalna inteligencija* koji je, kako je istaknuto u teoretskom dijelu rada, privukao pažnju i ponudio neke veoma interesantne uvide u brojnim domenama čovjekovog djelovanja. U teoretskom dijelu, postupno preko historijata i definicija inteligencije te razvoja različitih teoretskih koncepata, dolazi se do samih korijena geneze pojma emocionalne inteligencije. Kandidat nastavlja kronološki da tretira razvojne faze u njenom definiranju, ali ističe i problematiku u različitim pristupima modeliranja te operacionalizacije. Imajući to u vidu kandidat kasnije definira okvire u kojima želi da djeluje, birajući da tretira emocionalnu inteligenciju putem testova emocionalne inteligencije, ali i pomoću upitnika samoprocjene. Bitan segment ovoga dijela rada odnosi se na opsežan pregled relevantnih istraživanja. U prvom koraku kandidat se osvrće na relativno veliki porast interesa za ispitivanje emocionalne inteligencije u različitim aspektima, argumentirajući navedeno preglednim člankom Stough-a i saradnika (2009) koji ukazuju da je dati porast najviše zastupljen u domeni rada, psihometrije, zdravstva i edukacije. Analizirajući rezultate velikog broja radova zaključuje da „mjera emocionalne inteligencije posjeduje operacionalnu valjanost za predikciju uspjeha u poslovnim domeni, zadovoljstva socijalnim životom, zdravstvenog statusa te donekle predikciju uspjeha u obrazovanju“. Pored toga, nizom prezentiranih radova upućuje se i na specifičnosti emocionalne inteligencije u zavisnosti od različitih socio-demografskih karakteristika ispitanika. Tu se posebno ističu vrijednosti koje ukazuju da emocionalna inteligencija raste s godinama i iskustvom te da se osobe ženskog spola ističu višim rezultatima. Međutim, već u sljedećem poglavlju, praveći paralelu sa istraživanjima sličnog tipa provedenim u sportu, kandidat konstatira deficitarnost radova i time ne mogućnost donošenja ozbiljnih zaključaka kada su sportaši u pitanju, čime je jasno argumentirao opravdanost svog istraživanja. S obzirom na zanemarenost ovoga koncepta u domeni sporta, kandidat pored nekih općih pitanja koja se nameću kroz spomenute demografske specifičnosti, želi da što je moguće šire obuhvati njegove relacije sa drugim aspektima, ali pri tome ne gubeći ideju o prioritetima koji definiraju samu

sportsku aktivnost. S toga na prvo mjesto stavlja pitanje povezanosti EI i uspješnosti u sportu. Radi što kvalitetnijeg uvida uvodi u relaciju i crte ličnosti te zadovoljstvo bavljenja sportom, kao značajne konstrukte za sportsku aktivnost. Predstavlja ih kroz njihove definicije i različite teoretske modele, te analizirajući dosada sprovedena istraživanja konstatira nepostojanje ozbiljnijeg znanstvenog djelovanja da se oni dovedu u vezu sa emocionalnom inteligencijom kod sportaša.

Nakon uspostavljanja teoretskih okvira kroz selekciju odgovarajućih konstrukata kandidat u poglavlju Ciljevi i zadaci sistematično elaborira problematiku kojoj želi da se posvetiti, čime definira jasne ciljeve iz kojih generira 5 ključnih zadataka rada i to:

Zadatak 1: ispitati razlike između sportaša i nesportaša oba spola prema nivou emocionalne inteligencije dobivene testom i upitnikom samoprocjene

Zadatak 2: ispitati razlike između mlađih i starijih sportaša prema nivou emocionalne inteligencije dobivene testom i upitnikom samoprocjene

Zadatak 3: ispitati razlike između sportaša kolektivnih i individualnih sportova oba spola prema nivou emocionalne inteligencije dobivene testom i upitnikom samoprocjene

Zadatak 4: ispitati da li vrijednosti emocionalne inteligencije (dobivene testom i upitnikom samoprocjene) daju jedinstven doprinos predikciji uspjeha u sportu u odnosu na crte ličnosti

Zadatak 5: ispitati da li vrijednosti emocionalne inteligencije (dobivene testom i upitnikom samoprocjene) daju jedinstven doprinos predikciji zadovoljstva u sportu u odnosu na crte ličnosti i uspjeh u sportu

3. MATERIJAL I METOD RADA

Ovo poglavlje je strukturirano u 4 segmenta i to: Instrumenti, Procedura prikupljanja podataka i statistička obrada, Uzorak i Varijable. Naglašavajući problem dualizma u operacionalizaciji emocionalne inteligencije kandidat se opredijelio da u bateriju instrumenata uključi test, ali i upitnik samoprocjene, s ciljem dobivanja uvida u potencijale oba pristupa u domeni sporta. U te svrhe za ovo govorno područje prevodi i adaptira relativno nove situacione testove razumijevanja i upravljanja emocijama (MacCann, & Roberts, 2008). Što se tiče upitnika samoprocjene tu koristi Upitnik emocionalne kompetencije (Takšić, 2002) koji je u svojoj osnovi rađen za ovo govorno područje, ali je i internacionalno potvrđen kao pouzdan. Pored njih, u cilju ispitivanja crta ličnosti uključuje Inventar velikih pet (John, Donahue & Kentle, 1991), zatim Upitnik zadovoljstva u sportu (Riemer, & Chelladurai, 1998) te set pitanja za evidenciju različitih demografskih karakteristika. Time definira bateriju instrumenata relevantnih za ispitivanje koji odgovaraju na postavljena istraživačka pitanja s ukupno 226 tema za sportaše, odnosno 186 tema za nesportaše (s obzirom da je kod njih izuzet upitnik Zadovoljstva u sportu).

U sljedećem koraku koji se odnosi na Proceduru prikupljanja podataka i statističku obradu, kandidat jasno predstavlja vremenski okvir, kriterije identificiranja ispitanika te postupak provođenja anketiranja. Nakon toga pristupa proceduri sređivanja baze podataka koja je podrazumijevala sljedeću problematiku: kategoriziranje ispitanika u grupu sportaši ili nesportaši, provjeravanje validnosti odgovaranja te utvrđivanje ekstremnih rezultata. Za sve ove postupke nudi precizne informacije o izboru odgovarajućih metoda te načinu njihovog provođenja. Što se tiče statističkih procedura, one su hijerarhijski definirane u tri kategorije u zavisnosti od njihove složenosti i to: univarijatna deskriptivna statistika, bivarijatna deskriptivna statistika i inferencijalna statistika. Pod prvom kategorijom zastupljeni su osnovni deskriptivni parametri postojećih varijabli (aritmetička sredina, standardna devijacija, median, minimalni-maksimalni rezultat, skjunis i kurtozis) praćeni koeficijentima pouzdanosti skala te histogramima normalnosti raspodjele. Druga kategorija rezervirana je za proračunavanje koeficijenata korelacija, dok je inferencijalna statistika obuhvatila složenije statističke procedure kao što su univarijatne i multivarijatne analize varijance praćene testiranjem preduvjeta njihove primjene te ordinalne i hijerarhijske regresijske analize sa svojim odgovarajućim kontrolnim mjerama. Adekvatnim izborom statističkih procedura kandidat je stvorio dobre uvjete za dobivanje

pouzdanih i valjanih informacije do kojih dolazi koristeći SPSS 17 statistički program, a za grafička rješenja R verziju 3.0.1.

Što se tiče informacija o uzorku, navodi se da je nakon sređivanja baze obrađen ukupno 481 ispitanik, od čega 277 sportaša i 204 nespportaša, što predstavlja zavidan uzorak za ovaj tip istraživanja. Vodilo se također računa o približno ravnopravnoj zastupljenosti osoba muškog i ženskog spola, kako za uzorak sportaša tako i nespportaša. Slična situacija je i sa zastupljenosti prema uzrastu gdje prosječne vrijednosti muškaraca i žena, odnosno sportaša i nespportaša ne odstupaju značajno jedne od drugih. Pored ovih informacija, u poglavlju Uzorak ukazuje se da se vodilo računa o ravnopravnoj zastupljenosti sportaša kako iz kolektivnih, tako i iz individualnih sportova. Također, kandidat nudi detaljne informacije i o drugim relevantnim varijablama kao što su: godine bavljenja sportom, obimom treninga te vrsti sportova. Na kraju, ali po značaju možda i primarno kategoriziranje, odnosi se na podjelu sportaša u tri nivoa takmičenja (regionalni, nacionalni i internacionalni), odnosno tri kategorije koje će poslužiti kao osnova za definiranje varijable Uspjeh u sportu, pri čemu se vodilo računa o konačnom broju ispitanika po kategorijama.

Posljednji segment odnosi se na definiranje varijabli u dvije grupe: kriterijske i prediktorske. Pod kriterijskim varijablama na prvom mjestu dolazi Uspjeh u sportu, koja podrazumijeva identificiranje i kategoriziranje sportaša u tri nivoa uspješnosti, odnosno takmičenja. Kandidat na ovome mjestu ističe problematiku vrednovanja uspješnosti u sportu u dosadašnjim istraživanjima, pogotovo kada je potrebna usporedba sportaša iz različitih sportskih grana. Zbog toga nudi originalan način rješavanja ovoga pitanja nazvan Kombinirani model, koji omogućava kategoriziranje sportaša u tri navedena nivoa uspješnosti, bez obzira na tip ili vrstu sporta kome pripadaju. Problem pripadanja različitim tipovima sporta (npr. kolektivni-individualni) ostavlja efekt i na definiranje druge kriterijske varijable označene kao Zadovoljstvo u sportu, što uvjetuje kreiranje zasebnih varijabli za sportaše kolektivnih i individualnih sportova. Što se tiče prediktorskih varijabli, tu je situacija mnogo jasnija. Emocionalna inteligencija je predstavljena kroz dva različita pristupa operacionalizaciji, gdje testovi nude dvije varijable, dok upitnik samoprocjene tri, te četvrtu generalnu varijablu. Crte ličnosti su naravno preko spomenutog inventara formulirane kroz pet varijabli.

4. REZULTATI I ZNANSTVENI DOPRINOS ISTRAŽIVANJA

Nakon Metoda, u radu je predstavljeno poglavlje Rezultati na koje se nadovezuje Diskusija, a u cilju sintetiziranja generalnih vrijednosti i nedostataka rada na kraju su ponuđeni i Zaključci, formulirani u kratkim i jasnim tezama. Kao što je spomenuto Rezultati su predstavljeni kroz tri kategorije. Pored univarijatne deskriptivne statistike koja je prije svega informacionog karaktera, prvi važan rezultat odnosi se na relacije skala EI u poglavlju bivarijatne statistike. Pokazalo se da skale testova i skale upitnika samoprocjene međusobno ne konvergiraju, što je u suglasju s prethodnim istraživanjima (u radu se kao primjer navodi istraživanje Brackett-a i suradnika, 2006). Na osnovu toga kandidat u daljoj operacionalizaciji navedene skale tretira odvojeno u cilju usporedbe njihovih potencijala, a budućim istraživanjima ukazuje da obrate pažnju na ovu problematiku. Najznačajniji rezultati rada smješteni su u treću kategoriju označenu kao Inferencijalna statistika, preko kojih kandidat nudi odgovore na pet ključnih pitanja.

Na prvo, može se reći bazično pitanje ovoga rada, ponuđene su vrijednosti koje nedvosmisleno upućuju na zaključak da se sportaši ističu u odnosu na nesportaše po pitanju emocionalne inteligencije. Ovim rezultatima se značajno podupiru zaključci nekolicine prethodnih radova. Međutim, jedinstvenost ovoga rada leži u činjenici da su razlike u korist sportaša testirane i potvrđene kako na skalama testova, tako i na skalama upitnika samoprocjene, dok su prethodna istraživanja (sa naglaskom na deficitarnost istih) preferirala isključivo jedan pristup u operacionalizaciji emocionalne inteligencije. Kandidat kod analize ovih rezultata također nudi interesantan uvid u porast razlika u korist sportaša shodno porastu složenosti skala EI, što detaljno objašnjava kroz kompleksnu prirodu i razvojne potencijale sporta.

Pod prvim pitanjem kandidat je također želio da ispita i efekt spola na razvoj EI. Potvrđeno je da žene postižu veće vrijednosti u odnosu na muškarce, ali značajna razlika je konstatirana samo za jednu skalu testova i jednu skalu upitnika samoprocjene. Dakle, ovdje se radi o djelomičnoj potvrdi ženske supremacije, što prema kategorizaciji postojećih istraživanja koje su sproveli Fernández-Berrocal, Cabello, Castillo i Extremera (2012) odgovara određenom broju dosadašnjim istraživanja, ali napominje se da postoje različite kombinacije rezultata

prethodnih istraživanja koje je kandidat jasno predstavio u radu. Pored toga, kandidat je ovom prilikom također posvetio dosta pažnje analizi uzročnika razlika među spolovima, ukazujući kako različiti biološki i socijalni faktori te kombinacije istih mogu da vode ka pretpostavljenoj dominaciji žena u svijetu emocionalnog funkcioniranja.

Prateći osnovna pitanja kojima se bave istraživanja emocionalne inteligencije, kandidat je obratio posebnu pažnju i na takozvani *razvojni kriterij* koji su postavili Mayer, Caruso i Salovey (1999), preko koga ističu da se EI razvija s godinama i životnim iskustvom. Rezultati u ovome radu ne idu u korist tvrdnjama ovih autora, s obzirom na vrlo niske koeficijente korelacija utvrđene između godina ispitanika i njihovog nivoa emocionalne inteligencije. Baveći se uzročnicima ovih neočekivanih rezultata, pored specifičnosti skala dva korištena instrumenta, kandidat ukazuje i na limitiranost ispitivanja ovoga kriterija kada uzorak predstavljaju sportaši. Kada znamo da većina profesionalnih sportskih karijera obično završava do 35. godine, a navodi se da istraživači ukazuju na vrhunac razvoja emocionalne inteligencije u periodu od 35. pa do 44. godine (Derksen, Kramer, & Katzko, 2002), onda se logično dolazi i do pitanja limitiranosti testiranja razvojnih karakteristika emocionalne inteligencije kroz uzorak sportaša, na što upućuje kandidat u svojim zaključcima.

Zalazeći dalje u ispitivanje koncepta emocionalne inteligencije u sportu, kandidat postavlja pitanje razlika između sportaša kolektivnih i individualnih sportova. Svjestan deficitarnosti radova te vođen pretpostavkama o razlikama razvojnih potencijala sportova kolektivnog i individualnog tipa, kandidat nudi rezultate koji se moraju analizirati i interpretirati imajući prije svega u vidu instrument odnosno način pomoću koga se do njih došlo. Kada imamo u vidu operacionalizaciju putem testova, rezultati navode na zaključak da sportaši kolektivnih sportova postižu značajno veće vrijednosti na skali razumijevanje emocija, dok su na skali upravljanja emocijama razlike u korist kolektivnih sportaša umjerenog intenziteta, ali nisu potvrđene kao statistički značajne. Ono što je interesantno da niti za jednu skalu upitnika samoprocjene nisu utvrđene razlike između dvije grupe sportaša. Suočivši se s ovim kontradiktornim vrijednostima kandidat ukazuje na potrebe za daljim znanstvenim proučavanjima zasnovanim na pluranosti pristupa u operacionalizaciji, ističući praktičnu vrijednost koju nova znanja mogu da ponude u selektivnim i trenažnim sportskim etapama. Iako tretiran u prvom pitanju za generalni uzorak, efekt spola na razvoj emocionalne inteligencije je ispitan posebno i za uzorak sportaša. Skale upitnika samoprocjene su ponudile iste vrijednosti kao i kod čitavog uzorka, gdje ponovo žene dominiraju u sposobnostima uočavanja i razumijevanja emocija. Međutim, u rezultatima

testova nisu utvrđene razlike između sportaša muškog i ženskog spola niti za jednu skalu, što nije bio slučaj za čitav uzorak. Uzimajući u obzir spomenute socijalne faktore razvoja emocionalne inteligencije, njene razvojne faze te razvojne potencijale sportske aktivnosti, kandidat nudi pronicljivo objašnjenje za pojavu izostajanja razlika između sportaša različitog spola. Naravno, ova pojava se odnosi samo na rezultate testova emocionalne inteligencije, s obzirom da su vrijednosti skala upitnika stabilne bez obzira o kome uzorku se radilo. To se uzima kao još jedan argument da istraživanja ovoga tipa ubuduće moraju da usmjere više pažnje na problematiku operacionalizacije emocionalne inteligencije, kako bi se mogli donijeti pouzdani i valjani odgovori na brojna pitanja koja se nameću kada se ima u vidu ovaj konstrukt.

Četvrti zadatak nosi u sebi možda najvažnije pitanje rada, a odnosi se na bolje razumijevanje uspjeha u sportu preko različitih prediktora, a među kojima se svakako ističe emocionalna inteligencija. Polazeći od zaključaka brojnih istraživanja da emocionalna inteligencija predstavlja bitan prediktor uspješnosti u različitim sferama čovjekovog djelovanja, kandidat s pravom postavlja pitanje uzroka deficitarnosti sličnih istraživanja u sportu, s obzirom da uspjeh u ovome domeni igra presudnu ulogu. Navodeći nekolicinu postojećih istraživanja on ukazuje na limitiranost istih, kako zbog samog definiranja uspješnosti isključivo preko statističkih parametara i time ograničavanja uzorka samo na jednu vrstu sporta, tako i zbog njihovog jednostranog pristupa u operacionalizaciji emocionalne inteligencije. Iz tih razloga nudi originalan pristup definiranju uspješnosti u sportu koji omogućava konstituiranje uzorka preko različitih vrsta sportova, a putem dva različita pristupa operacionalizaciji emocionalne inteligencije analizira ciljane relacije.

Preko ordinalne regresijske analize za čitav uzorak utvrđeno je da pored dobi i crta ličnosti (od kojih se kao značajna ističe varijabla Neuroticizam) varijable emocionalne inteligencije daju jedinstven doprinos objašnjenju uspjeha u sportu. Analizom koeficijenata regresije utvrdilo se da doprinos prediktora dolazi isključivo od skala upitnika samoprocjene i to od skale Sposobnosti uočavanja i razumijevanja emocija, ali treba spomenuti i skalu Sposobnost izražavanja i imenovanja emocija. Daljom analizom prirode njihovih odnosa ustanovljena je negativna relacija, odnosno zaključilo se da sportaši višeg takmičarskog nivoa iskazuju niže sposobnosti uočavanja i razumijevanja emocija u odnosu na sportaše nižih nivoa. Ovakva neočekivana priroda odnosa bila je povod opširne analize mogućih uzroka gdje kandidat kroz različite aspekte (limitiranost postojećih istraživanja, problem operacionalizacije uspješnosti u sportu i emocionalne inteligencije, problem specifičnosti različitih takmičarskih nivoa)

pokušava da ponudi moguće mehanizme ovih relacija na osnovu kojih sistematizira smjernice od značaja za buduća istraživanja.

Pored predikcije uspješnosti u sportu za čitav uzorak, u ovome zadatku se pristupilo predikciji uspješnosti posebno za sportaše kolektivnih, a posebno individualnih sportova. Ovim postupkom je potvrđena stabilnost prediktora dobi ispitanika i Neuroticizam, ali se uvidjelo da prethodno izražena prediktivna moć sposobnosti uočavanja i razumijevanja emocija može da se pripiše samo grupi kolektivnih sportaša. Također je za ovu grupu ustanovljena prediktivnost uspjeha i kroz varijablu Suradljivost, čime je dokazano da regresijski model s ponuđenim prediktorima najbolje objašnjava uspjeh u kolektivnim sportovima i to s visokih 52.1%. Činjenica da isključivo uspješni sportaši kolektivnih sportova pripisuju svojim sposobnosti uočavanja i razumijevanja emocija niže vrijednosti omogućila je da se suzi fokus identificiranja mogućih uzročnika na specifičnosti grupa. S tim u vezi kandidat ukazuje na kompleksnosti emocionalnih interakcija u sportovima kolektivnog tipa, što ima za posljedicu kritičnije viđene svojih vještina u odnosu na sportaše individualnih sportova.

U posljednjem zadatku kandidat dovodi u vezu konstrukt emocionalne inteligencije sa zadovoljstvom bavljenja sportom, čime otvara prostor za ispitivanje novih relacija emocionalne inteligencije, s obzirom da analizom postojećih istraživanja nije pronađen niti jedan rad ovoga tipa. Putem hijerarhijske regresijske analize za čitav uzorak sportaša u prva tri koraka se pokazalo da zadovoljstvo bavljenja sportom možemo bolje razumjeti ako uzmemo u obzir starost sportaša, njihov takmičarski nivo te crte ličnosti i to prije svih suradljivost. Naime, ustanovilo se da su mlađi sportaši, nižeg i višeg takmičarskog nivoa (regionalni i internacionalni), koji su otvoreni za suradnju i uspostavljanje prijateljskih odnosa, zadovoljniji svojom sportskom aktivnosti. Međutim, ono što je bilo od primarnog značaja potvrđeno je u završnom koraku, a odnosi se na jedinstven doprinos emocionalne inteligencije razumijevanju zadovoljstva sportaša. Pregledom parametara uvidjelo se da dati doprinos dolazi prvenstveno od skala upitnika samoprocjene gdje se ističe sposobnost izražavanja i imenovanja emocija, ali korelacije ukazuju i na vezu sa sposobnošću regulacije i upravljanja emocijama. Ono što iz tih odnosa postaje jasno da navedene sposobnosti mogu pozitivno djelovati na generalni nivo zadovoljstva koje pojedinac izražava kroz bavljenje sportom.

S obzirom da nije potvrđen linearan odnos između takmičarskih nivoa i zadovoljstva bavljenja sportom, kandidat je smatrao za opravdano da se provedu zasebne regresijske

analize za sva tri nivoa, što se i potvrdilo dobivenim rezultatima. Analizirajući vrijednosti završnih faza regresijskih modela uvidjelo se da ponuđeni prediktori mogu značajno da objasne zadovoljstvo kod sportaša regionalnog i internacionalnog nivoa, dok kod sportaša nacionalnog nivoa to nije slučaj. Sportaši regionalnog i internacionalnog nivoa izražavaju viši stupanj zadovoljstva u sportu, što stoji u uskoj vezi i sa višim stupnjem njihovih emocionalnih kompetentnosti i to prije svega sa sposobnošću izražavanja i imenovanja emocija, ali i regulacijom i upravljanjem emocijama. Pored toga i crte ličnosti kod ove dvije kategorije sportaša značajno koreliraju sa njihovim zadovoljstvom i tu prije svega treba istaći ponovo suradljivost, ali i savjesnost. Ove vrijednosti podsjećaju na rezultate regresijskog modela čitavog uzorka, s tom razlikom da kada se analizira prediktorska moć varijable dobi ispitanika, uviđa se da kod grupe internacionalnih sportaša godine nemaju značajan utjecaj na zadovoljstvo. Iz svega navedenog odgovor na pitanje u Zadatku 5 glasi: emocionalna inteligencija operacionalizirana putem upitnika samoprocjene daje jedinstven doprinos predikciji zadovoljstva bavljenja sportom regionalnog i internacionalnog nivoa. Razloge nepotvrđivanja istog za grupu nacionalnog nivoa kandidat pokušava da objasni preko samih specifičnosti takmičarskih faza sportske karijere, čime otvara neka nova pitanja u istraživanju, kako emocionalne inteligencije, tako i drugih psiholoških konstrukata u domeni sporta.

Kao i u Zadatku 4 izvršena je kategorizacija uzorka na sportaše kolektivnih i individualnih sportova sa ciljem detektiranja eventualnih specifičnosti za date grupe. Dobiveni indeksi determinacije su pokazali da putem korištenih prediktora znatno bolje se može objasniti zadovoljstvo sportaša individualnih sportova (51.1%), nego kolektivnih (27.4%). Prateći doprinos pojedinačnih prediktora u završnim koracima regresijskih modela ustanovljeno je da diskutirana pojava nižih vrijednosti zadovoljstva u sportu za nacionalni nivo takmičenja može da se pripíše samo sportašima kolektivnih sportova. Slična situacija je i sa prediktorom varijable Suradljivost, koji se ističe kao značajan samo kod grupe kolektivnih sportova. S druge strane crte ličnosti individualnih sportaša također stoje u odnosu sa zadovoljstvom, ali među njima se po prvi put izdvaja Otvorenost ka iskustvu, čiji pozitivni predznak usmjerava na zaključak da otvorenost, znatiželja i maštovitost mogu da budu katalizatori pozitivnih stavova prema iskustvu u individualnim sportovima. Međutim, suštinsko pitanje jeste prediktivni potencijal emocionalne inteligencije, gdje je potvrđen njen jedinstven doprinos za obje kategorije sportaša. Naravno i ovdje je potvrđen doprinos koji prvenstveno nude skale upitnika samoprocjene, a posebno je izraženo za individualne sportaše, gdje dolazi do

dodatnog porasta objašnjenja zadovoljstva u sportu za 20.6%. Kandidat pored ovoga naglašava i podatak da je za kategoriju kolektivnih sportaša došlo do pojave prediktorskog značaja testova EI koja se odnosi na razumijevanje emocija. Komentirajući njen kontradiktoran negativan odnos, koji upućuje na zaključak da sportaši nižih sposobnosti situacijskog razumijevanja emocija izražavaju veće zadovoljstvo sportskom aktivnošću, kandidat ostavlja otvorenim pitanje nedostataka korištenja postojećih testova u ove svrhe, ističući istovremeno određene aspekte na koje treba obratiti pažnju u daljem suočavanju sa ovom problematikom.

Pregledom predstavljenog dobiva se jasna slika složenosti, te jedinstvenog znanstvenog doprinosa koji ovaj rad nudi. Uvođenje konstrukta emocionalne inteligencije u domeni sporta samo po sebi nosi vrijednost, s obzirom na deficitarnost radova ovoga tipa. Kada se još uzmu u obzir pitanja koja su tretirana te dodatni konstrukti koji su zastupljeni, da se zaključiti da se ovdje radi o originalnom pristupu relativno neistraženim odnosima u domeni sportu. Vrijedno je prije svega istaći da ovo istraživanje tretira postavljene zadatke kroz dva različita načina operacionalizacije emocionalne inteligencije, što nije slučaj u drugim radovima. Autentičan način operacionalizacije uspješnosti u sportu također je omogućio da se uspoređuju sportaši različitih sportova, kako kolektivnih, tako i individualnih. Što se tiče rezultata, osim davanja odgovora na neka opća pitanja, prava vrijednost leži u dokazima da pored drugih važnih prediktora emocionalna inteligencija nudi jedinstven značajan doprinos u razumijevanju uspješnosti sportaša i njihovog zadovoljstva bavljenja sportom. Naravno, kao i u svakom znanstvenom radu tako i u ovome, pored vrijednosti, mogu i moraju da se identificiraju i nedostaci, kojih je kandidat apsolutno svjestan te ih jasno ističe u poglavlju Zaključci. Kritički ukazujući na probleme operacionalizacije konstrukata kao što je emocionalna inteligencija ili uspješnost u sportu, ograničenosti primijenjenih istraživačkih metoda te limitirajućih aspekata korištenih izvora informacija, kandidat nudi budućim istraživanjima kvalitetan oslonac za dalji znanstveni progres.

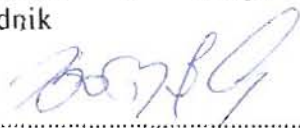
5. ZAKLJUČAK I PRIJEDLOG

Uzevši u obzir sve što smo iznijeli u ovome Izvještaju, možemo zaključiti da je kandidat mr. Duško Lepir ispunio ciljeve ove doktorske disertacije odgovorivši na sva postavljena pitanja. Time je ne samo potpomogao donošenju pouzdanih i valjanih zaključaka na već poznatu i djelomično tretiranu problematiku, već je inicirao i otvaranje nekih novih smjerova znanstvenog istraživanja u sportu. Doktorska disertacija sadrži sve bitne elemente koje jedan znanstveni rad ovog tipa treba da posjeduje, napisana je u skladu sa zahtjevima prezentiranim u projektu, a konačni rezultati ukazuju na njen originalan doprinos.

S obzirom na gore iznesene stavove Komisija zaključuje da ova doktorska disertacija predstavlja originalni znanstveni doprinos te sa zadovoljstvom predlaže Nastavno-znanstvenom vijeću Fakulteta fizičkog vaspitanja i sporta Univerziteta u Banja Luci da prihvati izvještaj Komisije za pregled i ocjenu doktorske disertacije mr. Duška Lepira pod naslovom "Emocionalna inteligencija kao prediktor sportskog uspjeha i zadovoljstva bavljenja sportom".

POTPIS ČLANOVA KOMISIJE

1. Dr. **Goran Bošnjak**, vanredni profesor, uža naučna oblast Kineziologija u sportu, Fakultet fizičkog vaspitanja i sporta Univerziteta u Banja Luci, predsjednik

2. Dr. **Sanja Radetić Lovrić**, vanredni profesor, uža naučna oblast Socijalna i organizacijska psihologija, Filozofski fakultet Univerziteta u Banja Luci, član

3. Dr. **Vladimir Takšić**, redovni profesor, katedra za Opću psihologiju i metodologiju, Filozofski fakultet Sveučilišta u Rijeci, član mentor

4. Dr. **Radenko Dobraš**, vanredni profesor, uža naučna oblast Teorija, metodika i metodologija u fizičkom vaspitanju i sportu, Fakultet fizičkog vaspitanja i sporta Univerziteta u Banja Luci, član

5. Dr. **Borko Petrović**, vanredni profesor, uža naučna oblast Kineziologija u sportu, Fakultet fizičkog vaspitanja i sporta Univerziteta u Banja Luci, član

